

Helhedsplanlægning Dialog med lodsejere

Seniorkonsulent Frank Bondgaard | Anlæg & Miljø, SEGES

Maria Pilgaard, Miljø og Natur | Miljøpolitisk Rådgiver, LMO

SEGES

Promilleprojektet

Målrettet regulering og kollektive indsatser

En plan for **virkemiddelvalg** i et ID15 opland
udarbejdet på basis af **lokal involvering**.

Virkemiddelvalg afhænger af terrænforhold og jordtype

Minivådområder

Matrice minivådområder – pilot fra 2019

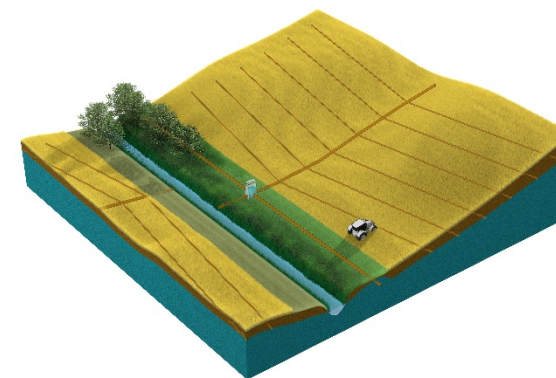
Vådområde- og lavbundsprojekter

Intelligente bufferzoner fra – fra 2020 ?

Afbrudte dræn – fra?

Mættede randzoner – fra?

SEGES

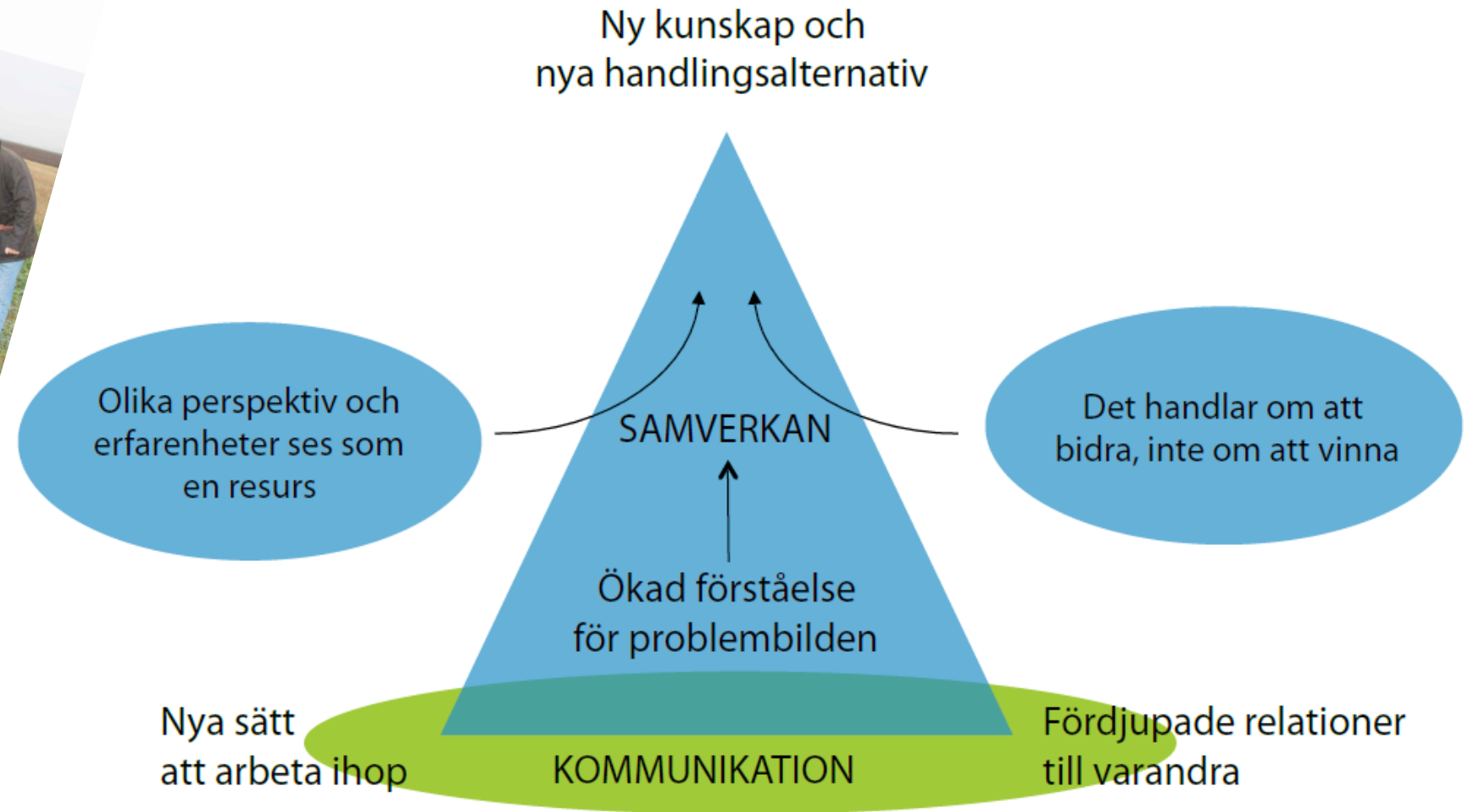

Der er penge til at gennemføre noget

Kvælstofvirkemidler	Bevilling i mio. kr. i hele perioden 2016-2021	Mål for kvælstofreduktion i ton i perioden 2016-2021
Kvælstofvådområder	1.519	1.253
Minivådområder	550	902
Lavbundsprojekter	325	150
Privat Skovrejsning	175	151

Hvordan involveres lodsejerne?

5

Figur 3. Framstegstriangeln, som illustrerar att förändrade arbetsformer och relationer mellan aktörer bidrar till ett lärande som är själva fundamentet i samverkansprocesser.

Natur, klima og landbrug kan hjælpes på én gang

Det er tidkrævende og besværligt, men til gengæld kan man undgå modvilje og konflikter, hvis man bruger jordfordeling til at løse flere problemer samtidig.

Et bredt flertal i Folketinget er interesseret i at bruge jordfordeling i landbruget til at løse en række problemer. Og hvis det gøres på en intelligent måde, kan man gøre både klima, natur, miljø, landbrug og fritidsinteresser. Det konstaterer Søren Møller, formand for styringsgruppen bag Collective Impact, et Realdania finansieret program, som i foreløbig tre år har testet den nye jordfordeling i praksis via pilotprojekter tre steder i landet. Erfaringerne fra projektet fortæller og så, at jordfordelingen tager lang tid, ideen skal modnes hos landmændene, så de vil være med. Derefter er det et stort puslespil, hvor alle brøkker skal falde på plads, før jorden er fordelt og noget af den taget ud af drift til glæde for natur, miljø og klima. Og det er absolut ikke gratis. Men for samfundet vil det kunne betale sig at sætte masser af midler, mener både Søren Møller og nogle af de organisationer, der er med i styringsgruppen. En anden gevinst er færre konflikter. »Man kan sige, at vores mål er at få afsluttet miljøkrigen og få skabt nogle konkrete resultater i stedet for«, siger Søren Møller, som er mere kendt som formand for DGL, den ene af landets to store idrætsorganisationer. **Løst af et columbusæg** Det drejer sig om at tilbringe de berørte i stedet for at myndighederne bærer sig igennem og for eksempel vil tage alle lavtliggende marker ud af landbrugsdrift, så vi får konflikter og erstatningsager og ekspropriation og den slags, som Søren Møller udtrykker det. »Man kunne vælge at sætte en multifunktional jordfordeling i gang, hvor vi så over en 10-15 års periode kunne få taget

FORDELE. Klimatilpasning er en anden mulig gevinst ved jordfordeling, så der bliver færre oversvømmede marker som denne ved Store Fuglede på Vestsjælland. Emma Sjøgaard

landbrugsarealer ud med en effekt, det nu skal have. Samtidig kan det bidrage til, at landmænd får samlet deres jorde, siger Søren Møller. Der er brug for professionel bistand fra nogen, der har erfaring med jordfordeling, tilføjer han: »Der er en proces, hvor man på én gang håndterer en masse ejendomsforholdene...« Når såkaldt multifunktional jordfordeling ses som løst af et columbusæg, skyldes det netop, at det kan tjene flere formål på én gang. Hvis man holder op med at dyrke og dræne lavtliggende jorde, sænker man CO₂-udslippet. Samtidig kan man nedbrænde udvindingen af kvælstof til vandmiljøet.

et. Naturen på land får også bedre vilkår, og der kan blive lettere adgang til natur. For landmænd kan det være attraktivt at få noget andet jord i stedet for, fordi det ofte ikke er særlig rentabelt at dyrke den lavtliggende jord. Collective Impact har netop sat et fjerde pilotprojekt i gang med mere fokus på landbrugets vilkår og driftsøkonomi. De tre første projekter var trærløse. Erfaringen viser, at tre år ikke er nok, idet projekterne får hovedindsat fra flere interesse-rede landmænd, da de var ved at slutte. »Man skal gøre sig klart, at det er nogle løsningsmodeller, der tager tid, men som samtidig skaber stort ejerskab og er med til at forandre folks tilgang til tingene,« siger Søren Møller. Collective Impact har forskere med og vil være klar med anbefalinger til politikerne senest i 2020. Projektet arbejder og så på et katalog over »benspænd« som tilskuds-, skatte- og andre regler, der i praksis kan mindske mulighederne for jordfordeling.

«Vores mål er at få afsluttet miljøkrigen og få skabt nogle konkrete resultater i stedet for Søren Møller, formand for Collective Impact, ser store perspektiver i multifunktional jordfordeling: »Vi kan få et bedre værktøj til at kunne gøre noget for naturen, biodiversiteten

og landskaberne. Samtidig med at vi kan få ryddet op i en fragmenteret ejendomsstruktur. Måder i milliardklassen De 150 mio. kroner, som et bredt flertal i Folketinget for nylig besluttede at lægge i en jordfordelingsfond – som regeringen efterfølgende har flyttet ind i en klimafund – forår som en drille i haven, mener Lars Hvithjeld. Han håber, at pengene vil blive brugt på et eller par pilotprojekter, så man kan få afprøvet Collective Impactmodellen i større skala. Det kunne for eksempel være ved Kongens Lyngby land, hvor der ofte er store problemer med oversvømmede områder. »Hvadslags skal kunne nedbringe, fra landmændene. Så går det meget nemmere og bliver meget mere konstruktivt, end hvis kommuner eller andre myndigheder begynder at slå streger hen over landmændenes jorde,« siger Lars Hvithjeld. Han vurderer, at der skal aflyttes en

COLUMBUSÆG **Jordfordeling** Jordfordeling er at bytte jord mellem landbrug indbyrdes og eventuelt med offentlige ejere. Det har været brugt i årtier, når landbrug ønskede at samle deres jord i stedet for at eje spredte marker. I nyere tid er det også anvendt i forbindelse med natur- og vådområdeprojekter. Her kan landmænd for eksempel afgive jord i ådale med til gengæld at få andre arealer til dyrkning. Jordfordeling har tiltråkket sig stor politisk interesse i det seneste år, fordi det ses som et middel til at opfylde flere mål på én gang, f.eks. både klima- og miljømål. Jordfordeling har tiltråkket sig stor politisk interesse i det seneste år, fordi det ses som et middel til at opfylde flere mål på én gang, f.eks. både klima- og miljømål.

milliard kroner om året for at realisere potentialet i multifunktional jordfordeling. En anden af organisationerne i styringsgruppen, Danmarks Naturfredningsforening (DNV), skønner, at man vil kunne komme langt for det halve. »Vores bud er måske en halv milliard om året i fem år. Med det kan vi nå rigtig langt i forhold til udfordringerne med klima, biodiversitet og opfyldelse af vores naturmål,« siger afdelingschef Morten Pedersen fra DNV. Hvis vurderet, at de samfundskonomiske gevinster vil være store. Den største udfordring er at få jordfordelingen op i skala, altså skaffe penge nok. Her peger Morten Pedersen på gevinster i form af klimaskæring, som efter hans opfattelse giver både forskningskaskaberne og forsyningskaskaberne en væsentlig interesse i at gå ind og løse den slags løsningsproblemer. »Både han og Lars Hvithjeld håber, at rammerne for at folde multifunktional jordfordeling ud i stor skala senest er på plads i 2022. For Søren Møller drejer det sig om at bruge landskabet mere intelligent, end vi gør nu. »Og det er et simpelt hen nødt til. Med det, der skal leveres på i forhold til eksempelvis grundvand, til kvælstofudledning, til CO₂-til landbruksudvikling vil jeg mene, at vi ikke har råd til ikke at gå i gang. «
søren.moller@ip.dk

»Man skal gøre sig klart, at det er nogle løsningsmodeller, der tager tid, men som samtidig skaber stort ejerskab og er med til at forandre folks tilgang til tingene« siger Søren Møller.

Sverige

Planlagte miljøtiltag ved Loftaån i Sverige

Planerade åtgärder inom lantbruket för att minska näringstransporten

Genom att använda näringen så resurseffektivt som möjligt inom lantbruket minimeras förlusterna från åkermarken. Beprövade åtgärder som strukturskalkning, kalkfilterdiken och anläggande av våtmarker föreslås i syfte att reducera näringsförlusterna från åkermark. Grundtanken är att behålla näringen i markprofilen och minska transporten till havet genom lokala åtgärder för bättre vattenkvalitet. Detta ger minskad översvämnings- och erosionsrisk, minskad markpackning, förbättrad markstruktur samt ökad bördighet.

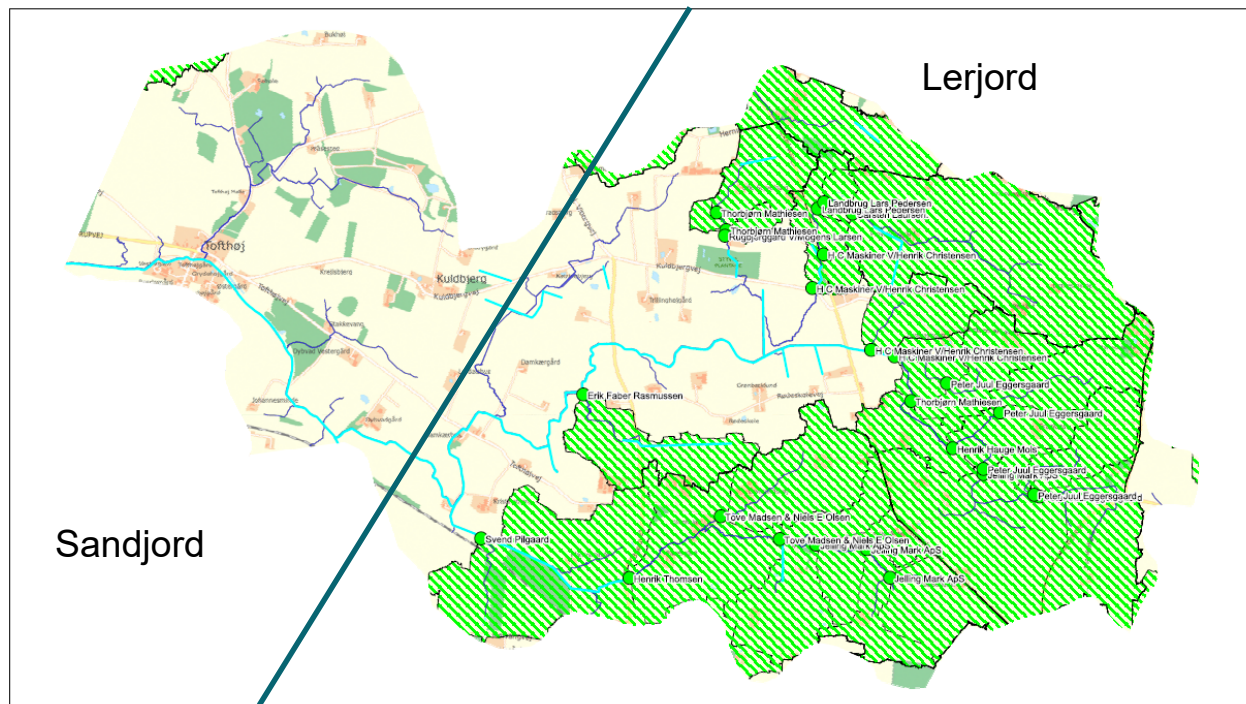
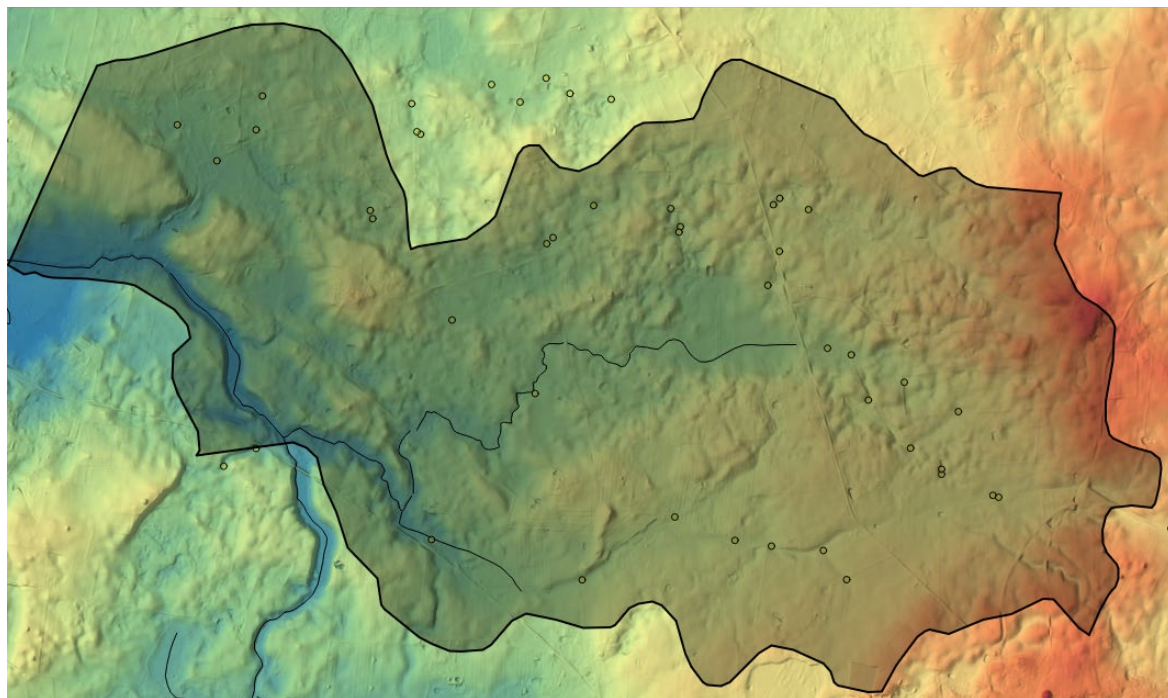
Sammanfattning av planerade åtgärder (se även kartbilaga 1 och 2)

Åtgärd nr 5	Markkartering	1000 ha
Åtgärd nr 6	Strukturkalkning	630 ha
Åtgärd nr 7	Kalkfilterdike	50 ha
Åtgärd nr 8	Skyddszoner vattendrag	12 ha
Åtgärd nr 9	Ekologisk funktionella skyddszoner	500 m
Åtgärd nr 10	Små våtmarker	5 st
Åtgärd nr 11	Tvästegsdiken	500 m
Åtgärd nr 12	Mini våtmarker	15 st
Åtgärd nr 13	Bioreaktorer	5 st
Åtgärd nr 37	Bioreaktorer	5 st
Åtgärd nr 38	Tvästegsdike/avfasning	2 km

ÅTGÄRDSTYP (VÄLJ)	ANTAL	ENHET	(SCHABLON-N	SCHABLON	TOTAL RED-N	(I TOTAL RED-P	GENOMFÖRANDEÅR
Strukturkalkning	330	Hektar	0	0,15	0	49,5	2019
Kalkfilterdiken	35	Hektar	0	0,15	0	5,25	2019
Våtmark för näringsretention	5	Hektar	200	5	1000	25	2019
Anpassad stallgödselspridning	600	Hektar	0	0,15	0	90	2019
Ekologiskt funktionella kantzoner	500	Meter	0,1	0,012	50	6	2020
Kalkfilterdiken	50	Hektar	0	0,15	0	7,5	2020
Våtmark - fosfordamm	3	Hektar	675	68	2025	204	2020
Skyddszoner i jordbruksmark	2,5	Hektar	0	0,1	0	0,25	2020
Tvästegsdiken	500	Meter	0,1	0,012	50	6	2020
Våtmark - fosfordamm	2	Hektar	675	68	1350	136	2020
Anpassad stallgödselspridning	500	Hektar	0	0,15	0	75	2020
Strukturkalkning	250	Hektar	0	0,15	0	37,5	2020
Vasskörd	15	Hektar	100	9	1500	135	2018
					5975	777	

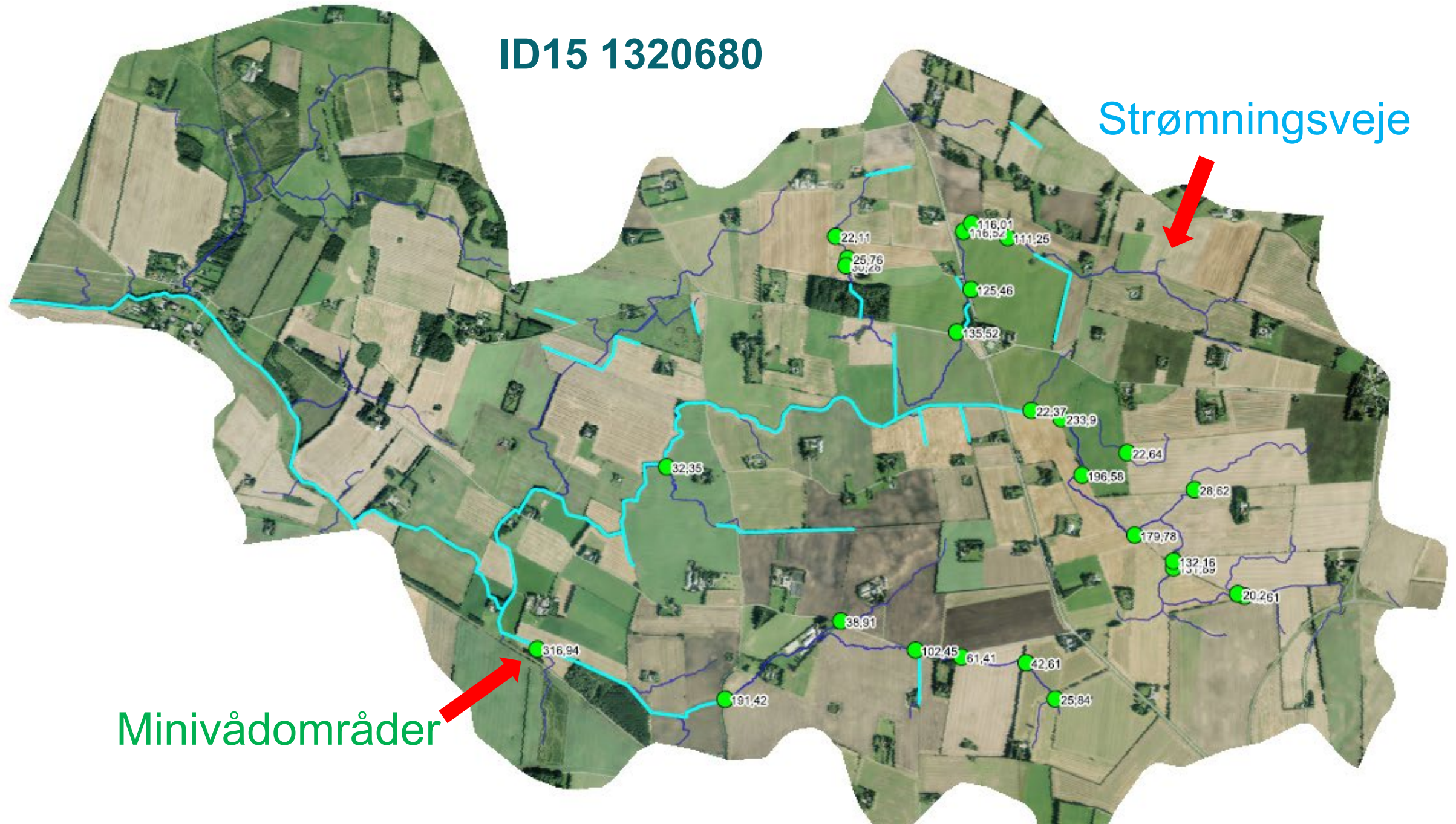
Bedste bud med SCALGO da vi ikke kender drænsystemet

Strømningsveje kan indikere placering af dræn

ID15 1320680

Strømningsveje

Minivådområder

Fokusgruppe ved Jelling 2019, Vejle ID 15 1320680

Mennesker kan bedst forholde sig til det nærområde de bor i eller deres eget vandløb.

Møder med 10-15 personer er bedst – så er der mulighed for at diskutere sammen. Alle har mulighed for at få ordet. Hvilke muligheder og udfordringer er der i lokalområdet?

Landmændenes viden om området kommer i spil i samarbejde med fagfæller.

Der er en anledning til at mødes og der er "fuel" i systemet til at gennemføre noget. Her startede vi mødet med minivådområder og fortsatte med vådområder og skovrejsning på 2. møde.

Der er altid plads til forbedring

SEGES vil i fremtidige projekter i første omgang se på oplandet/ID 15 området i et tæt samarbejde mellem oplandskonsulenter og kommuner inden de første lodsejermøder foretages. Det er godt af få afstemt på det faglige niveau

Opbakning fra formænd i landboforeninger og kommunale ledere er vigtigt, da mange af os kun kan arbejde som faglige rådgivere.

Etablering af miljøtiltag kræver et tæt samarbejde på teknisk niveau mellem oplandskonsulenter og rådgivere i kommunen.

SEGES

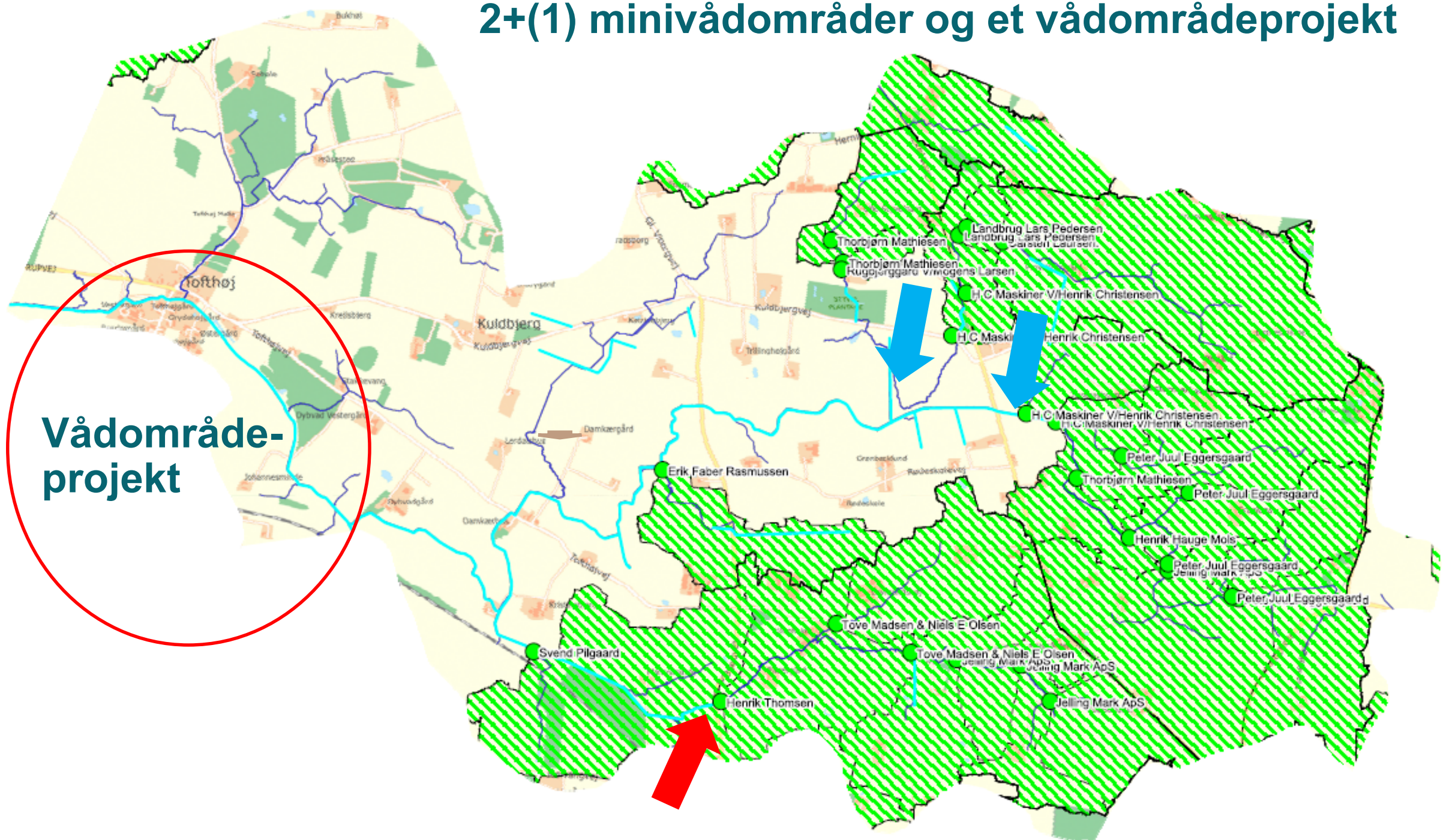
SEGES

Besøg på åstedet

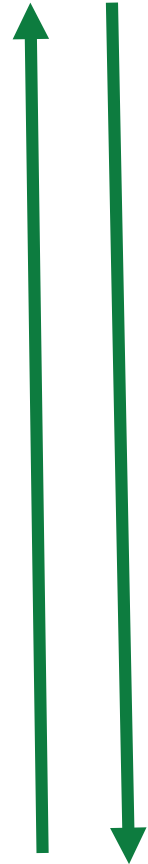
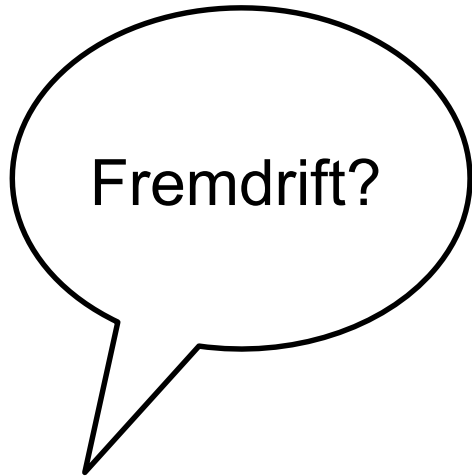
2+(1) minivådområder og et vådområdeprojekt

Lodsejermodstand

- Jordpriser, salgstidspunkt, arrondering - harmoniproblemer ect.
- EU regel: Jorden skal i udbud og der er ikke sikkerhed for tilbagekøb. Denne regel kunne være godt at få ændret, så man var sikker på tilbagekøb af jorden som natur.
- Mindre ejendommen på 1-5 hektar kan være en udfordring, da de skal ansøge de næste 20 år.
- Finansieringen i jordfordelingen kan være en udfordring, hvis en jordfordelingsløsning ikke kan holde lodsejeren økonomisk neutral.
- Det kan være følelsesmæssigt svært at afgive jord, som familien har ejet, drænet og dyrket gennem generationer
- Fremtidig vandstand og forsumpning.
- Ny udfordring: Hvis du har anlagt MFO-afgrøder i dit vådområdeprojekt kan du ikke få fastholdelsestilskuddet på 3.500/1.800/300 kr.

Jordejerne

Kommuner

Styrelser

Politik

EU

Landboforening
Rådgivningsselskab

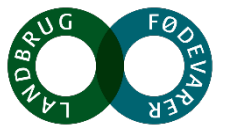
Landbrug & Fødevarer

Universiteter
NGO

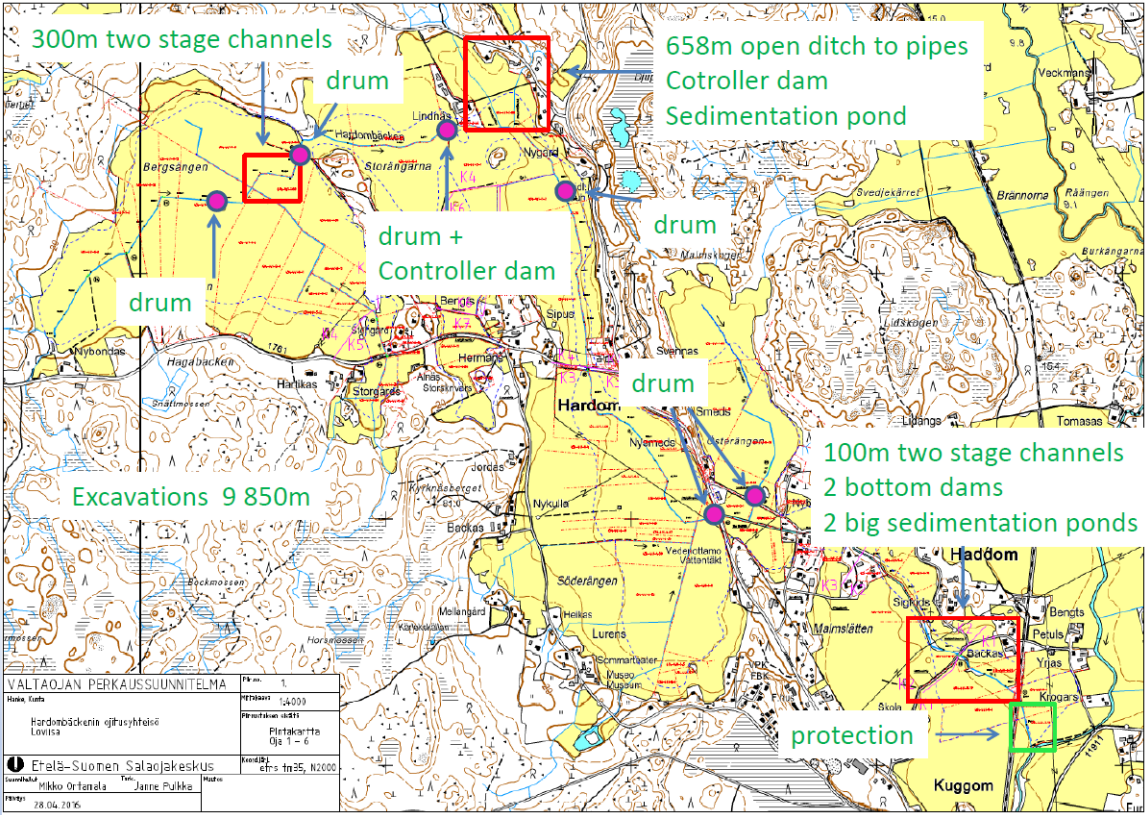
Mangelvare – stor værktøjskasse til rådgiverne

Hvis det ikke kan være det ene projekt, hvilket projekt kan det så være?

SEGES

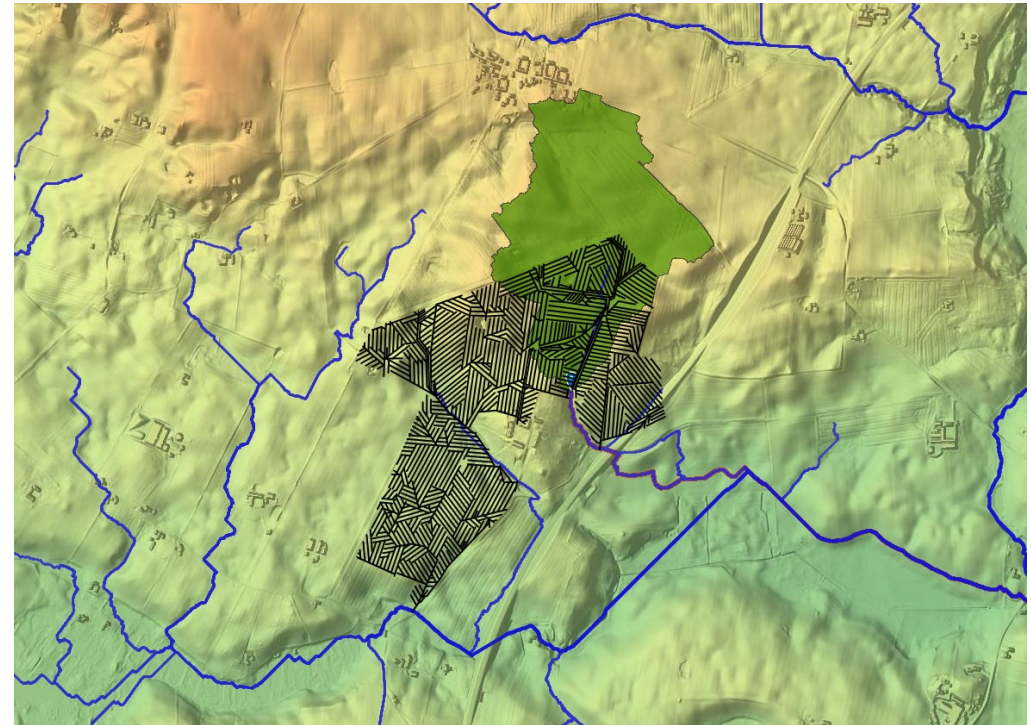
Finland

Kuormitus ei synny tasaisesti kaikilta pelloilta

Drænsystem og opland

Beslutningstræ – tilsagn 78. Bemærk hvor du ikke får tilskud

